

Bobur siymosi: qilich qudrati va qalam hikmati

To‘lashova Feruza Oybek qizi

O‘zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada buyuk davlat arbobi, iste’dodli shoir va tarixnavis Zahiriddin Muhammad Boburning hayoti, murakkab taqdiri hamda boy ma’naviy merosi keng yoritiladi. Boburning sarkardalik faoliyati, Hindistonda bunyod etgan saltanati, obodonchilik ishlari bilan bir qatorda uning nozik qalbli shoir sifatidagi ijodi ham tahlil qilinadi. “Boburnoma” asarining tarixiy va badiiy ahamiyati, shuningdek, Bobur she’riyatida Vatan sog‘inchi, insoniylik va ezgulik g‘oyalari aks etishi ochib beriladi. Maqolada Bobur shaxsi bugungi avlod uchun ibrat maktabi sifatida talqin etiladi.

Kalit so‘zlar: Zahiriddin Muhammad Bobur, Boburnoma, Bobur she’riyati, temuriylar davri, o‘zbek adabiyoti, tarixnavislik, sarkarda, bunyodkorlik, Vatan sog‘inchi, ma’naviy meros, publitsistik talqin.

Kirish. Ba’zi insonlar umr bilan emas, iz qoldirgan merosi bilan o‘lchanadi. Zahiriddin Muhammad Bobur ana shunday tarixiy siymo. Uning tavalludi munosabati bilan Bobur shaxsiga murojaat qilish - bu shunchaki o‘tmishni eslash emas, balki milliy o‘zligimizni, ma’naviy ildizlarimizni va tafakkur tariximizni anglash demakdir. Bobur qilich bilan davlat qurgan, qalam bilan esa qalblarni zabt etgan buyuk zot. Uning hayoti-mashaqqatlar maktabi, uning ijodi- qalb kundaligi, uning faoliyati esa - bunyodkorlik namunasi.

Asosiy qism. Bobur taqdir sinovlarida toblangan shaxsdir. Bobur 1483-yilda Andijonda dunyoga keldi. U temuriylar sulolasining davomchisi edi. Taqdir uni bolalikdan siyosiy kurashlar ichiga tashladi. U hali yosh bo‘lishiga qaramay, davlat boshqarish, qo‘shin boshqarish, qaror qabul qilish kabi mas’uliyatlarni zimmasiga oldi. Mag‘lubiyatlar ko‘p bo‘ldi, lekin Bobur hech qachon ruhiy taslim bo‘lmadi. Uning hayoti inson

irodasining kuchini namoyon etadi. Vatandan ayriliq esa uning qalbida bitmas iz qoldirdi. Bu tuyg'ular she'riy satrlarga ko'chdi:

“Ko'nglumda bor o'shal alamingdin nishona,
Har lahza yurak bag'rim erur pora-pora.”

Bu satrlar Boburning ichki dunyosini ochadi — sarkarda qalbida ham sog'inch yashaydi.

Bobur – shoir qalbining ovozi. Bobur ijodida insoniy tuyg'ular nihoyatda samimiy. Uning she'rlarida muhabbat, hijron, vafodorlik, hayot falsafasi aks etadi. U insonni ezgulikka chorlaydi:

“Yaxshilik qil, yomonlik qilmag'il zinhor,
Yaxshi nom qolg'usi, qolmas mol-u dunyo.”

Bu fikrlar shoirning dunyoqarashini ifodalaydi — moddiy boylik o'tkinchi, yaxshi nom esa abadiy. Yana bir ruboiysida u hayot qonuniyatini eslatadi:

“Har kimki vafo qilsa, vafo topqusidur,
Har kimki jafo qilsa, jafo topqusidur.”

Bu satrlar Boburning adolatga bo'lgan ishonchini ko'rsatadi.

“Boburnoma” – tarix va qalb kitobi. Boburning eng nodir merosi — “Boburnoma”. Bu asar tarixiy manba bo'lish bilan birga, badiiy asar sifatida ham qimmatli. Unda Bobur o'z davrining siyosiy voqealarini, shaharlar hayotini, tabiatni, odamlarning urf-odatlarini tasvirlaydi. Eng muhimi — u o'zini ham ayamay yozadi. Samimiyat asarning eng kuchli tomonidir.

U tabiat haqida shunday yozadi:

“Bu yerning havosi latif, suvlari musaffo, bog'lari ko'ngul ochg'usidur.”

Bu tasvirlardan Boburning go'zallikni chuqur his qilganini ko'ramiz. Bobur – bunyodkor hukmdor Bobur Hindistonda qudratli saltanat barpo etdi. U yerda bog'lar barpo qildi, me'morchilik rivojiga e'tibor berdi, ilm-fan va madaniyatni qo'llab-quvvatladi. Uning bunyodkorlik ishlari shuni ko'rsatadiki, Bobur faqat jangchi emas, balki tinchlik va

obodlik tarafdori ham edi. Uning barpo etgan bog‘lari keyinchalik sharq me‘morchiligida yangi an‘analarga asos bo‘ldi.

Bobur shaxsining bugungi ahamiyati. Bugun Bobur merosi yosh avlodni ruhlantiradi. Uning hayoti bizga saboq beradi: inson qanchalik uzoqlarga ketsa ham, o‘z ildizlarini unutmasligi kerak. Ilm, matonat, sabr va ezgulik — Bobur hayotining asosiy saboqlaridir.

Xulosa. Zahiriddin Muhammad Bobur- tarixda kam uchraydigan darajada ko‘p qirrali shaxs. U sarkarda, shoir, tarixnavis va bunyodkor edi. Uning hayoti bizni matonatli bo‘lishga, ma‘rifatni qadrlashga, Vatanga sadoqatli yashashga undaydi. Bobur merosi — bu milliy g‘urur manbai, ma‘naviy kuch va o‘chmas ibrat maktabidir.

Bobur yashagan davr o‘tdi, ammo uning ruhi, so‘zi va ibrati hamon yashamoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Zahiriddin Muhammad Bobur. Boburnoma. — Toshkent: Yangi asr avlodi nashriyoti.
2. Zahiriddin Muhammad Bobur. Devon (g‘azallar va ruboiylar). — Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot.
3. Zahiriddin Muhammad Bobur. Mubayyin.
4. Ahmedov B. O‘zbek adabiyoti tarixi. — Toshkent: O‘qituvchi.
5. Qayumov A. Temuriylar davri adabiyoti. — Toshkent.
6. Hasanov S. Bobur va uning ma‘naviy merosi. — Toshkent.
7. Vohidov E. O‘zbek mumtoz adabiyoti namunalari. — Toshkent.
8. Abdug‘afurov A. Bobur davri madaniy hayoti. — Toshkent.
9. Mallayev N. O‘zbek adabiyoti tarixi. — Toshkent.